

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Robert Pacourek

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Analýza vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků v základním
uměleckém školství

Analys of educational needs for teachers at school of arts

Robert Pacourek

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Salivarová, Ph.D.

Studijní program: Bakalářské studium

Studijní obor: Školský management

Odevzdáním této bakalářské práce na téma „Analýza vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství“ potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 7. 12. 2018

.....

podpis

Poděkování:

Rád bych touto cestou vyjádřil své poděkování **PhDr. Jarmile Salivarové, Ph.D.** za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce a kolegům ředitelům a učitelům vybraných základních uměleckých škol za laskavou spolupráci při realizaci rozhovoru s nimi a dotazníkového šetření mezi pedagogickými pracovníky jejich škol.

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství“ si klade za cíl zjistit a následně analyzovat vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství, konkrétně pak učitelů všech čtyř uměleckých oborů vyučovaných na základních uměleckých školách. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou.

Teoretická část je rozdělena na čtyři části – seznamuje s historií uměleckého vzdělávání v českých zemích, pojednává o základním uměleckém školství jako součásti vzdělávací soustavy České republiky, zaměřuje se na pedagogického pracovníka a jeho právní ukotvení a popisuje druhy a možnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků základních uměleckých škol.

Empirická část se zabývá provedením analýzy vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství. Z hlediska metodologie byl realizován rozhovor s řediteli vytípaných základních uměleckých škol a dotazníkové šetření mezi učiteli škol tohoto typu. Cílem empirické části bylo zmapování nabídky možností dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků působících ve všech uměleckých oborech základního uměleckého vzdělávání.

KLÍČOVÁ SLOVA

Základní umělecké vzdělávání, cíle základního uměleckého vzdělávání, základní umělecká škola, kurikulární reforma, analýza vzdělávacích potřeb, další vzdělávání pedagogických pracovníků

ABSTRACT

The aim of The bachelor thesis "The Educational Needs of Educational Workers in Basic Art Education" is to identify and analyze the educational needs of pedagogical staff in Basic Art Education, specifically teachers of all four artistic disciplines taught at Basic Art Schools. The thesis is divided into two parts, theoretical and empirical.

The theoretical part is divided into four parts - it describes the history of art education in the Czech lands, it deals with the basic artistic education as part of the educational system of the Czech Republic, focuses on the role of the pedagogical worker and its legal basis and describes the types and possibilities of further education of teachers of Basic Art Schools .

The empirical part deals with the analysis of the educational needs of pedagogical workers in basic art education. From the point of view of the methodology, an interview was conducted with the directors of selected elementary art schools and a questionnaire survey among teachers of schools of this type. The objective of the empirical part was to map out the offer of possibilities of further education of pedagogical workers working in all artistic fields of basic artistic education.

KEYWORDS

Primary education of art, the objectives of basic artistic education, curricular reform, primary school of art, analysis of educational needs, further education of teachers

Obsah:

Úvod	8
Teoretická část	
1 Základní umělecké vzdělávání	
1.1 Základní umělecké vzdělávání v českých zemích a jeho historie	10
1.2 Základní umělecké vzdělávání – obsah, organizace, cíle.....	12
1.3. Školské zákony.....	17
1.3.1 Zákon o pedagogických pracovnících.....	17
1.4 Pedagogičtí pracovníci	18
1.4.1 Osobnost pedagogického pracovníka	18
1.4.2 Kvalifikace učitelů ZUŠ	19
1.5 Další vzdělávání pedagogických pracovníků	20
1.5.1 Pedagogické cíle a potřeby	22
1.5.2 Druhy dalšího vzdělávání učitelů	23
1.5.3 Další vzdělávání pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství	24
1.5.4 Analýza vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků ZUŠ	27
Empirická část	
2 Cíl a metodologie šetření	33
2.1 Rozhovor s řediteli vybraných ZUŠ na téma „Další vzdělávání pedagogických pracovníků jejich školy“	34
2.1.1 Okruhy otázek pro rozhovor s řediteli ZUŠ	34
2.1.2 Výsledek rozhovorů s řediteli ZUŠ	35
2.2 Dotazníkové šetření mezi učiteli vybraných ZUŠ o vzdělávacích potřebách pedagogických pracovníků ZUŠ	36
2.2.1 Vyhodnocení šetření	37
2.3 Vyhodnocení empirické části.....	41

Závěr	42
Seznam použitých informačních zdrojů.....	44
Seznam příloh	46
Příloha 1	46
Příloha 2	47
Příloha 3	47

ÚVOD

Základní umělecké vzdělávání má v Čechách dlouholetou tradici. V minulosti bylo základní umělecké vzdělávání velmi prestižní formou vzdělávání. Kdo v 70. a 80. letech 20. století chodil do tzv. lidušky, to znamená Lidové školy umění (LŠU) jako předchůdkyně dnešní Základní umělecké školy, tak si toho mohl velmi považovat. Studium v LŠU bylo v té době velmi prestižní záležitostí a navazovalo na něj nejen další studium některého z uměleckých oborů, ale především působení v kulturní sféře (orchestry, kapely, svazy výtvarníků, taneční soubory a divadelní spolky) bydlištěm žáka počínaje a celorepublikovou působností konče. Mnohdy v té době do LŠU chodily celé rozvětvené rodiny, sourozenci, bratřenci, sestřenice, kteří pak spolu vystupovali na veřejných akcích školy a reprezentovali tak celou svoji rodinu. K mému studiu na tehdejší LŠU mě spojuje mnoho kladných vzpomínek. Byl zde jednak položen základ pro mé další studium hudby na konzervatoři a následnou profesionální dráhu, jednak zde byl skvělý kolektiv nejen mezi muzikanty, ale i výtvarníky nebo tanečníky, s kterými nás spojuje přátelství doposud, a při každém setkání vzpomínáme na dobu, kdy jsme chodili společně do lidušky.

V té době až do roku 1990 nebyly ale LŠU plnohodnotnými školami, ale jejich zařazení bylo mezi tzv. školská zařízení, to znamená na úrovni Domů dětí a mládeže a podobných organizací. A samozřejmě tomu odpovídalo i platové zařazení učitelů LŠU. V roce 1990 byly jednak LŠU přejmenovány na Základní umělecké školy (ZUŠ) a jednak získaly statut školy. Zároveň ale v rámci úsporných finančních opatření hrozilo mnohým školám zrušení, případně sloučení s jinou ZUŠ.

V roce 2010 bylo ale v rámci kurikulární reformy školství ČR přijato řešení v podobě Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání (dále RVP ZUV). Tento základní dokument kurikulární reformy školství ČR vypracoval tým autorů pod vedením koordinátora projektu RVP ZUV a týká se náplně uměleckého vzdělávání napříč všemi čtyřmi uměleckými obory vyučovanými na ZUŠ. Jeho schválení Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a uvedení v platnost k 1. září 2010 zaručilo základním uměleckým školám stabilní pozici v soustavě škol a školských zařízení ČR a zároveň umožnilo těmto školám rozšířit svoji samostatnost a rozvíjet se na základě vzdělávacích potřeb svých pedagogů a žáků. V návaznosti na RVP ZUV si každá škola vytvořila svůj autentický Školní vzdělávací program základního uměleckého vzdělávání (ŠVP ZUV) vycházející z podmínek pro realizaci výuky v prostředí konkrétní školy, v kterém mají základní umělecké školy možnost nově formulovat svoje cíle a dát tak najevo svůj význam a postavení ve společnosti. Podle ŠVP ZUV uskutečňují

výuku základní umělecké školy od 1. září 2012. O dva roky dříve, tj. od 1. září 2010, byl na vybraných základních uměleckých školách v celé ČR realizován tzv. Pilotní projekt výuky dle RVP – ŠVP ZUV.

Síť ZUŠ v ČR je zcela unikátní sítí uměleckých škol, která nemá v Evropě, ba ani ve světě obdoby. ZUŠ a dříve LŠU vchovaly již mnohé generace ať amatérských, nebo i profesionálních umělců, kteří při studiu svého uměleckého oboru navázali a rozvíjeli základy získané právě v LŠU nebo ZUŠ.

Cílem této práce je objasnění principu fungování základního uměleckého vzdělávání, jeho význam z hlediska osobnosti jedince i celospolečenského, jeho zařazení do znalostní společnosti 21. století a zjištění vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství. Provedením analýzy těchto vzdělávacích potřeb je realizováno zmapování nabídky možností dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v uměleckých oborech ZUŠ. Jako metoda ke splnění stanoveného cíle je použit rozhovor s řediteli vytipovaných ZUŠ na téma „Další vzdělávání pedagogických pracovníků v ZUŠ“ společně s realizací dotazníkového šetření na téma „Analýzy vzdělávacích potřeb v rámci DVPP“ mezi učiteli navštívených ZUŠ.

Celá práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část práce pojednává o základním uměleckém vzdělávání jako takovém, o jeho historii, obsahu, organizaci, cílech. Dále se tato část zabývá školskými zákony a ukotvení pojmu pedagogický pracovník v těchto zákonech. Tato část je věnována také samotnému dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků, jeho druhům a možnostem, a analýzou vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků ZUŠ.

Empirická část práce se zabývá šetřením na téma další vzdělávání pedagogických pracovníků se zaměřením na analýzu vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků ZUŠ. Jako nástroj tohoto šetření je použit jednak rozhovor s řediteli vybraných ZUŠ na téma „Další vzdělávání pedagogických pracovníků v ZUŠ“, jednak dotazníkové šetření mezi pedagogickými pracovníky vybraných ZUŠ o jejich vzdělávacích potřebách a využití DVPP v základním uměleckém školství.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní umělecké vzdělávání

1.1 Základní umělecké vzdělávání v českých zemích a jeho historie

Počátky českého uměleckého školství sahají hluboko až ke školám klášterním, fundacím, školení hudebníků, šlechtických kapel, soukromé učitelské činnosti jednotlivých vynikajících hudebníků všech oborů a hudebně učitelskému působení českých kantorů 17. a 18. století.

V českých zemích nastala v 17. století obtížná situace a hospodářský a politický rozvrat po bitvě na Bílé hoře (1620) a po třicetileté válce (1618–1648) bránil rozvoji umění. Zvláštnost českých poměrů spočívala v tom, že žádný muzikant nebyl zaměstnán a placen za svoji hudební činnost. Učitelé a rektori škol působili jako varhaníci a kůroví zpěváci, ředitelé kůrů (regenschori) a varhaníci byli zároveň činní jako konzistorní nebo správní úředníci.

Rostoucí zájem o hudebníky vede v 17. století k zakládání konzervatoří, které jsou dodnes nejrozšířenějším typem odborného hudebního učiliště.¹ Rozšířilo se i soukromé hudební studium hudby u aktivních hudebníků a až do 19. století přežíval i systém výchovy městských trubačů, věžních mistrů, organizovaný způsobem výchovy řemeslníků.

V 19. a 20. století došlo k velkému až bouřlivému rozvoji hudebního, potažmo uměleckého školství v českých zemích. Byla založena Pražská konzervatoř (1811), Varhanická škola v Brně (1881), vznikaly hudební školy soukromé i městské a hudební výchova se začala vyučovat na všeobecně vzdělávacích školách.²

Vedle pražské konzervatoře, brněnské varhanické školy a škol některých hudebních spolků se podílely na dobovém hudebním školství početné ústavy soukromé. V roce 1910 bylo na území Prahy 59 soukromých hudebních škol, 25 pěveckých škol a 4 zvláštní pěvecké školy pro děti.³ Mezi městskými hudebními školami měla průkopnickou funkci Česká hudební škola v Budějovicích, založená péčí České matice školské v roce 1903. Po vzoru budějovické školy byly zakládány obdobné ústavy v Táboře, Pardubicích, Plzni a jinde. Zvláštním případem byla vlivná německá hudební škola v Bečově na Karlovarsku, založená již v roce 1887, a zejména do 90. let silně podporována dotacemi Říšské rady i rakouské vlády s tendencí učinit z ní „německou konzervatoř“ nejširší působnosti.

1. kolektiv autorů. Smolka Jaroslav. *Malá encyklopedie hudby*. Praha : Editio Supraphon, 1983, str. 266, ISBN 02-184-83

2. kolektiv autorů. Smetana Robert. *Dějiny české hudební kultury 1890 - 1945*. Praha : Academia Praha, 1972, Sv. 1., stránky 102, ISBN 509 - 21 -885

3. kolektiv autorů. Smetana Robert. *Dějiny české hudební kultury 1890 - 1945*. Praha : Academia Praha, 1972, Sv. 1., str. 103, ISBN 509 - 21 -885

Všeobecně vzdělávací školství bylo rozděleno na skupinu škol národních, rozdělených na obecné a měšťanské školy, a středních. Na národních školách byl zpěv předmět povinný a vyučovalo se mu hodinu týdně ve všech ročnících. Na všech typech rakouských středních škol v českých zemích byl zpěv předmětem nepovinným a byla mu opět vyhrazena hodina týdně.

Pražská konzervatoř byla až do roku 1919 nejvyšším pedagogickým pracovištěm pro hudební obory. Od té doby až do roku 1946 od ní tuto roli převzala Mistrovská škola pražské konzervatoře. 27. 10. 1945 byla založena Akademie múzických umění (AMU), která sdružuje hudební fakultu (HAMU), divadelní fakultu (DAMU) a filmovou fakultu (FAMU). V roce 1946 získala statut instituce poskytující vysokoškolské vzdělání Vysoká škola umělecko-průmyslová (VŠUP) a 12. 9. 1947 byla založena v Brně Janáčkova akademie múzických umění (JAMU).

Po roce 1945 se znovu rozvíjelo zájmové umělecké školství, které po nástupu komunistického režimu v roce 1948 procházelo politicky motivovaným reformami. V roce 1961 byly ustanoveny Lidové školy umění (LŠU), které sdružily zájmovou uměleckou činnost v hudebním, literárně-dramatickém, tanečním a výtvarném oboru. Nebyly ovšem zařazeny do soustavy škol, ale pouze mezi školská zařízení. Tyto školy byly v roce 1990 v návaznosti na revoluční změny roku 1989 přejmenovány na Základní umělecké školy (ZUŠ) a zařazeny do soustavy škol české republiky, ovšem bez výrazných změn k zájmovému uměleckému vzdělávání. Statut a pojetí ZUŠ byl zpřesněn v roce 1991 vyhláškou MŠMT o organizaci základního uměleckého vzdělávání.

Po roce 1989 postupně vznikla také řada soukromých uměleckých škol, jak základních, tak středních i vyšších středních s nově koncipovanými programy.⁴

Na přelomu tisíciletí a na počátku 21. století přesto patřily ZUŠ stále na okraj vzdělávací soustavy ČR, myšleno tím především ve smyslu malého zájmu jak ze strany státní správy, tak samosprávy, reprezentované jednak Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, jednak zřizovateli škol. Stále hrozilo opětovné zařazení ZUŠ mezi školská zařízení, jak tomu bylo před rokem 1989.

Teprve zařazením základního uměleckého vzdělávání do školského zákona č. 561/2004 a vypracováním Rámcového vzdělávacího programu a poté následným vytvořením systému Školních vzdělávacích programů, se základní umělecké školy staly plnohodnotnou součástí

4. (ed.), Průcha Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání, Praha : Portál, 2009. str. 99, ISBN 978-80-7367-546-2

vzdělávací soustavy ČR a plní takto svoji nezastupitelnou roli ve znalostní společnosti 21. století.⁵

Celkem v ČR k 1. 9. 2017 působilo 488 ZUŠ a přes 1000 jejich poboček, s 230 000 žáky a 3 500 dospělých studujících. Vzdělávání v ZUŠ je placené.⁶

1.2 Základní umělecké vzdělávání – obsah, organizace, cíle

Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech-hudebním, tanečním, výtvarném a literárně dramatickém. Je nedílnou součástí systému uměleckého vzdělávání v ČR.

I když základní umělecké vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, je dosažení základů vzdělání v uměleckých oborech důležitým východiskem umožňujícím plynulý přechod i logickou prostupnost pro navazující vzdělávání ve středních, vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a v konzervatořích, popřípadě pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením.

Základní umělecké vzdělávání je součástí zájmového vzdělávání, kterým chápeme souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických i jednorázových aktivit a činností. Směřuje k účelnému naplnění volného času a umožňuje lidem získat vědomosti a dovednosti mimo školní vzdělání. Mezi charakteristické znaky patří zájem jedince, volný čas, dobrovolnost, svoboda výběru, pestrost nabídky, uspokojení potřeb, otevřenost a aktivita. Zájmové vzdělávání poskytují jednak školy a školské instituce, jednak především mimoškolní vzdělávací instituce (nadace, odbory, podniky aj.) a různé instituce neformálního vzdělávání. Podle obsahu se zájmové vzdělávání soustřeďuje na různé typy: kulturní a estetická výchova, pohybová a sportovní výchova, zdravotní výchova, environmentální výchova, vědecko-technické vzdělávání, jazykové vzdělávání, náboženská a kulturní výchova.⁷

Základní umělecké vzdělávání má podobu dlouhodobého a systematického studia, jehož kvalita je zajišťována prostřednictvím vlastního hodnocení školy a externí evaluace. Rozvíjí a kultivuje umělecké nadání širokého okruhu zájemců, kteří prokáží potřebné předpoklady

5. Pacourek Robert. *Role ZUŠ ve znalostní společnosti 21. století*. Praha, 2015, str. 11

6. Průcha Jan, Veteška Jaroslav. *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, str. 307, ISBN 978-80-247-4748-4

7. Průcha Jan, Veteška Jaroslav. *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, str. 307, ISBN 978-80-247-4748-4

ke studiu, a současně je rozsáhlou platformou pro vyhledávání umělecky talentovaných jedinců.

ZUŠ tak představuje důležitou a základní součást třístupňové řady uměleckého vzdělávání – 1. základní umělecká škola, 2. střední a vyšší odborné školy s uměleckým zaměřením a konzervatoře, 3. vysoké školy a akademie s uměleckým zaměřením. Ukončené vzdělání v ZUŠ není sice podmínkou pro přijetí na střední či vysokou školu s uměleckým zaměřením, je však velkou výhodou a kladně hodnocenou skutečností.

Uchazeči o studium na ZUŠ si volí podle svého zaměření studium v jednom uměleckém oboru, v případě zájmu se mohou vzdělávat i v dalším uměleckém oboru. Do studia zvoleného uměleckého oboru jsou přijímáni žáci na základě prokázaných předpokladů (přípravné studium) nebo talentové zkoušky (studium 1. a 2. stupně a studium pro dospělé). Pro zvlášť talentované jedince je možné zřídit studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin.

Studium daného uměleckého oboru (tj. studijní zaměření v daném uměleckém oboru) je na konci 1. a 2. stupně a studia pro dospělé zakončováno závěrečnou zkouškou, která může mít podobu absolventského vystoupení nebo vystavení výtvarných prací.⁸

ZUŠ umožňuje podchytit umělecké nadání (talent) jedince a toto nadání prostřednictvím dlouhodobého a systematického vedení dále rozvíjet. Žáci těchto škol jsou tak připravováni pro neprofesionální uměleckou činnost, příp. na studium ve středních a vysokých školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a v konzervatořích.

Základní umělecké vzdělávání se člení podle §109 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) na přípravné studium, základní studium I. a II. stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé. Další podrobnosti o organizaci a průběhu základního uměleckého vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve vyhlášce č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání.

Základní umělecké vzdělávání odpovídá svým charakterem vzdělávání zájmovému, ale mezi zařízení pro zájmové vzdělávání zařazeno není. Svým zaměřením předchází vzdělávání střednímu, vyššímu odbornému a vysokoškolskému v uměleckých a pedagogických oborech těchto typů škol, k čemuž také směřuje vzdělávací obsah základního uměleckého vzdělávání. Vzdělávací obsah jednotlivých studijních oborů vyučovaných v ZUŠ je vymezen „Rámcovým vzdělávacím programem pro základní umělecké vzdělávání“. Každá škola si poté určuje a

8. (ed.), Průcha Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání, Praha : Portál, 2009. str. 99, ISBN 978-80-7367-546-2

stanovuje obsah uměleckého vzdělávání ve vlastním „Školním vzdělávacím programu“ na základě konkrétních podmínek a možností ve svém školním prostředí. Školní vzdělávací program každé školy včetně základních uměleckých škol musí vycházet z Rámcového vzdělávacího programu konkrétního stupně, druhu a oboru vzdělávání. Součástí studia jsou, kromě přímé výuky individuální, skupinové či kolektivní, také interní a veřejné výstupy a vystoupení žáků (koncerty, představení a výstavy), stejně jako jejich účast na soutěžích a přehlídkách jak na regionální, tak i mezinárodní úrovni.

Vzdělávání v základních uměleckých školách se realizuje v přípravném studiu, základním studiu I. stupně, základním studiu II. stupně, studiu s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studiu pro dospělé. Novinkou ve výuce ZUŠ je realizace výuky pro věkovou kategorii 55 let a starší v tzv. „Akademii umění a kultury pro seniory“, kterou organizuje zřizovatel konkrétní základní umělecké školy (u většiny pražských ZUŠ se jedná o Magistrát hlavního města Prahy, u mimopražských ZUŠ Krajský úřad nebo Obec s rozšířenou působností) a výuka v ní je realizována na základě ustanovení ve Zřizovací listině konkrétní školy.⁹

Přípravné studium je určeno žákům od 5 let a trvá nejdéle 2 roky. V přípravném studiu jsou žáci hravým způsobem vedeni k rozvíjení elementárních návyků a dovedností potřebných pro základní studium, podněcuje se u nich zájem o umělecký obor, vnímání, fantazie.

Základní studium I. stupně je pro žáky od 7 let a podle vyhlášky o Základním uměleckém vzdělávání č. 71/2005 Sb.¹⁰ trvá v délce 4 až 7 let, Rámcový vzdělávací program zná základní studium I. stupně pouze sedmileté. Zaměřuje se především na rozvíjení individuálních dispozic žáků.

Základní studium II. stupně je určeno pro žáky od 14 let a trvá dle vyhlášky o základním uměleckém vzdělávání 3 nebo 4 roky, podle RVP je toto studium čtyřleté.

Pro žáky, kteří nenavštěvovali základní studium I. stupně, může škola zřizovat jednorozhodně přípravné studium ke vzdělávání v základním studiu II. stupně. V tomto studiu se předpokládá hlubší zájem, individuální schopnosti a dovednosti se rozvíjí na vyšší úrovni. Důraz je kladen na praktické uplatnění žáků a aktivní uměleckou činnost v kulturním a společenském životě. Vede poté k celoživotnímu vzdělávání.

9. *Akademie umění a kultury pro seniory HMP*. [http://skoly.praha-mesto.cz/87817_AKADEMIE-UMENI-A-KULTURY-PRO-SENIORY-HMP] Praha : autor neznámý, 2015.

10. *Vyhláška č. 71/2005 Sb. o základním uměleckém vzdělávání*. In: *Zákony V/2009: Sborník úplných znění zákonů pro státní správu, veřejnou správu a školství*. Český Těšín : Poradce, 2009

Žákům, kteří prokážou mimořádné nadání a vynikající výsledky, může škola zajistit studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin. Umožňuje mimořádně nadaným žákům rozvíjet svůj potenciál v co největší míře, předpokládá se zvládnutí obsahu studia do větší hloubky a rychlejším tempem. Toto studium také připravuje žáky ke studiu na středních, vyšších odborných a vysokých uměleckých nebo pedagogických školách.

Dále může škola zřizovat studium pro dospělé v maximální délce 4 let. Obsah vzdělávání se řídí individuálními schopnostmi a dovednostmi studentů a jejich požadavky. Uskutečňuje se v souladu s koncepcí celoživotního vzdělávání.

Vybrané ZUŠ realizují výuku v Akademii umění a kultury pro seniory, které se zúčastní posluchači věkové kategorie 55 let a starší. Obsah vzdělávání se přizpůsobuje stejně jako ve studiu pro dospělé požadavkům a individuálním schopnostem a dovednostem jednotlivých studentů. Délka studia je 2 roky a je součástí celoživotního vzdělávání (viz výše).

Výuka v hudebním oboru je realizována jako individuální (hra na hudební nástroj), některé vyučovací předměty probíhají jednak formou skupinové výuky (komorní a souborová hra), jednak formou kolektivní výuky (hudební nauka, pěvecký sbor, orchestry).

Výuka v oborech výtvarném, tanečním a literárně-dramatickém je organizována formou kolektivní výuky.

Pro základní umělecké vzdělávání se stanovují tyto cíle:

- Vytvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků, kultivovat jejich osobnost po stránce umělecké a motivovat je k celoživotnímu učení,
- Poskytovat žákům základy ve vzdělání ve zvoleném uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti,
- Připravit žáky po odborné stránce pro vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na konzervatořích, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením,
- Motivovat žáky k učení a spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emocionálního a pracovního klimatu.¹¹

Obecné cíle vyjadřují záměry vzdělávání. Jsou to základní orientační body při přípravě a plánování vyučování. Často popisují větší objem učiva, většinou bývají formulovány

11. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. VÚP, Tauris : autor neznámý, 2010., str. 13, ISBN 978-80-87000-37-3

abstraktním jazykem. Formulujeme je na začátku procesu plánování výuky a mnohdy z formulací uváděných v RVP, respektive ŠVP. Každý učitel ale může klást jinou váhu různým vzdělávacím cílům. Formulování konkrétních cílů je jedním z prvních kroků, které je nutné udělat. Už při formulování konkrétních cílů výuky je důležité jasně stanovit, čeho se chce ve výuce dosáhnout.¹²

Prvním impulsem k současnému světovému hnutí byla taxonomie výchovně vzdělávacích cílů od Benjamina Blooma (1956).¹³ Jedná se o jednu z nejvýznamnějších pedagogických teorií ovlivňující koncepci plánování výuky a tvorby kurikula. Její přínos je vnímán především z hlediska naznačení způsobu konkretizace a operacionalizace vzdělávacích cílů. Revidovaná Bloomova taxonomie zachycuje strukturu mezi jednotlivými druhy poznatků a kognitivních procesů a tím umožňuje adekvátně poskytovat bohatství vazeb při konkretizaci obecných vzdělávacích cílů. Taxonomie zahrnuje dimenzi poznatků a kognitivních procesů a má šest základních stupňů:

- Zapamatovat
- Rozumět
- Aplikovat
- Analyzovat
- Hodnotit
- Tvořit

Základní podmínkou úspěchu jakýchkoliv edukačních procesů je jasná cílová orientace a její konkretizace, specifické a odpovídající metodické ztvárnění. Vzhledem k tomu, že požadavky společnosti se v současnosti rychle vyvíjejí a mění, je třeba této problematice věnovat pozornost i dnes. Je např. zřejmé, že velký důraz se ve škole klade na vědomosti, začíná se zohledňovat potřeba rozvíjet klíčové kompetence, ale zřetel k duchovním hodnotám a k celkové kultivaci osobnosti ustupuje do pozadí. Tak se otevírají perspektivy pro nové formulování cílů výchovy a vzdělávání. A je proto velmi důležité tyto vzdělávací a výchovné cíle respektovat a implementovat do výuky.

12. Výukové cíle. *Metodický portál RVP*. [Online] Národní ústav pro vzdělávání, 11. 5 2011. [Citace: 19. 6 2018.] www.rvp.cz

13. (ed.), Průcha Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání, Praha : Portál, 2009. str. 136, ISBN 978-80-7367-546-2

1.3 Školské zákony

V každé zemi se státní správa vzdělávání a školství uskutečňuje na základě platných školských zákonů. Jde o právní dokumenty, které musí být obvykle přijaty parlamentem nebo jinými orgány státní správy. V České republice je školství v současné době legislativně řízeno těmito zákony: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 111/1998Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školním zařízením, ve znění pozdějších předpisů. Pro vzdělávání dospělých má významnou důležitost zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, který stanovuje kromě jiného podmínky pro získání úplné a dílčí kvalifikace, Národní soustavu kvalifikací, pravidla pro udělování a odnímání autorizace aj. Na všechny školské zákony navazují nařízení vlády a vyhlášky MŠMT ČR.¹⁴

1.3.1 Zákon o pedagogických pracovnících

Jedná se o Zákon č. 563/2004 Sb., kterým se vymezuje profesní kategorie pedagogický pracovník. Zároveň vytváří právní rámec pro tři důležité oblasti výkonu práce pedagogických pracovníků: předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka; podmínky pro výkon přímé pedagogické činnosti; podmínky dalšího vzdělávání a systém karierního růstu pedagogických pracovníků. Na tento zákon navazují některé pozdější právní úpravy, zejména nařízení vlády č. 75/2005 Sb., které ustanovuje rozsah přímé vyučovací, přímé výchovné a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků. V příloze tohoto nařízení jsou přesné kvantitativní údaje o počtu hodin týdně přímé pedagogické činnosti učitelů, ředitelů a zástupců ředitelů mateřských, základních a středních škol, dále pracovníků školských družin a různých školských zařízení.¹⁵

14. Průcha Jan, Veteška Jaroslav. *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, str. 296, ISBN 978-80-247-4748-4

15. Průcha Jan, Veteška Jaroslav. *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, str. 309, ISBN 978-80-247-4748-4

1.4 Pedagogičtí pracovníci

Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy nebo zaměstnancem státu nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče.¹⁶

Z výkladu tohoto zákona vyplývá, že mezi pedagogické pracovníky zahrnujeme učitele, vychovatele, speciální pedagogy, psychology, pedagogy volného času, asistenty pedagoga, trenéry a vedoucí pedagogické pracovníky. Všichni pedagogičtí pracovníci musí splňovat předpoklady pro výkon své funkce, které jsou také definovány v Zákoně o pedagogických pracovnících.

1.4.1 Osobnost pedagogického pracovníka

Učitelova osobnost má ve vyučovací a výchovné práci stále rozhodující, hlavní úlohu. Předpokladem kladného vlivu na žáky je autorita učitele, jeho kvalifikovanost a působivost jeho osobnosti. Autorita učitele je přitom značně závislá na jeho společenské a odborné pověsti, na jeho charakterových a morálních vlastnostech a řídicích schopnostech. Učitel imponuje žákům především svým kladným a spravedlivým postojem k nim, a teprve pak svými znalostmi a pracovními schopnostmi, klidem a objektivností. Pro svého oblíbeného učitele žáci často vykazují zvýšené pracovní úsilí.

Existuje řada typologií, které dělí učitele dle různých faktorů. Známe typologii dle *Lewina* (dominantní, nezasahující, integrační), *Caselmannovu* typologii (základní rozdělení logotrop a paidotrop), *Döringovu* typologii (náboženský, estetický, sociální, teoretický, ekonomický, mocenský) a další druhy typologií pedagogických pracovníků.¹⁷

Na učitelově osobnosti a na jejích morálních, odborných i pedagogických kvalitách závisí průběh a zároveň výsledek celého výchovně vzdělávacího procesu. Jedná se o jeden

16. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, § 2.

17. Kohoutek Rudolf. *Typologie osobnosti učitelů [online]. Kohoutek.blog.cz, 2009-12-27 [cit. 2016-11-12].*

ze základních problémů pedagogické teorie.

Požadavky na učitelovu osobnost můžeme zobecnit na čtyři základní oblasti:

1. šíře a hloubka všeobecného vzdělání
2. odborné vzdělání
3. osobnostní vlastnosti
4. organizační dovednosti

Důležitou vlastností osobnosti kvalitního a úspěšného učitele je schopnost reflexe vlastní činnosti neboli sebereflexe. Takový učitel má schopnost uvědomovat si vlastní poznatky, zkušenosti a prožitky ze své pedagogické činnosti. Úspěšný pedagogický pracovník ve své sebereflexi popisuje, analyzuje, hodnotí, uspořádává a zobecňuje vlastní pedagogické poznatky.

1.4.2 Kvalifikace učitele ZUŠ

Pedagogický pracovník, který chce vykonávat svoji práci kvalitně, musí být nejen dobrým učitelem, ale musí být také vzdělaný. Kvalifikační předpoklady pro výkon práce pedagogického pracovníka v ZUŠ určuje Zákon o pedagogických pracovnících (viz výše). Po jeho novele v roce 2015 vznikla možnost udělení tzv. výjimek ze vzdělání učitelům, kteří nesplňují kvalifikační požadavky podle tohoto zákona, ale byli nebo jsou výkonnými umělci nebo výtvarnými umělci v souladu se zněním Zákona o právu autorském č. 121/2000 Sb.¹⁸ Těmto učitelům může ředitel školy udělit výjimku ze vzdělání a uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu odpovídajícího uměleckému zaměření učitele pro účely tohoto zákona na dané škole za splněný.¹⁹

Učiteli základních uměleckých škol jsou ve většině případů vzdělání umělci s dlouholetou uměleckou i pedagogickou praxí, kteří svojí aktivní činností dávají vzor svým studentům a žákům. Na tomto typu škol platí více než kde jinde, že dobrý učitel by měl být i kvalitním praktikem. Naopak ale platí, že vynikající umělec a praktik musí vždy být vynikajícím učitelem.

18. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, § 67 ods. 1, 2

19. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, § 10 ods. 2

1.5 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Další vzdělávání pedagogických pracovníků je celoživotní rozvíjení profesních kompetencí, které navazuje na přípravné vzdělávání. Pedagogičtí pracovníci mají po dobu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, podle zák. č. 563/2004 Sb. (§24). Toto další vzdělávání se uskutečňuje ve dvou formách: jednak na vysokých školách a ve vzdělávacích zařízeních s akreditací MŠMT, jednak samostudiem. Vyhláška č. 317/2005 Sb. zpřesňuje podmínky dalšího vzdělávání (institucionálního) pedagogických pracovníků tím, že vymezuje tři druhy dalšího vzdělávání: 1. studium ke splnění kvalifikačních předpokladů; 2. studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů; 3. studium k prohlubování odborné kvalifikace. Studium se ukončuje obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou, po jejímž úspěšném sloužení získává absolvent osvědčení. Zvláštní ustanovení se vztahuje na studium pro asistenty pedagogů a na studium pro ředitele škol a školských zařízení. Kromě vysokých škol se další vzdělávání pedagogických pracovníků uskutečňuje v Národním institutu pro další vzdělávání (Praha a krajská města).²⁰

Další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP) je pro učitele povinné ze Zákona o pedagogických pracovnících.²¹ Dle tohoto zákona mají pedagogové po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci. Zároveň se pedagogičtí pracovníci mohou účastnit dalšího vzdělávání, kterým si zvyšují svoji odbornou kvalifikaci. Studium k prohloubení odborné kvalifikace (povinným průběžným vzděláváním) si pedagogičtí pracovníci upevňují, obnovují a doplňují odbornou kvalifikaci zejména o nové poznatky z oblasti pedagogiky, psychologie, teorie výchovy, obecné didaktiky, oborových didaktik a prevence sociálně patologických jevů. Ředitel školy organizuje DVPP podle plánu dalšího vzdělávání, při jehož stanovení je nutno přihlížet ke studijním zájmům pedagogického pracovníka, potřebám a rozpočtu školy. Zákon přiznává pedagogickým pracovníkům 12 pracovních dnů volna k samostudiu v průběhu jednoho školního roku s náhradou platu ve výši ušlého platu. Jak již bylo výše naznačeno, DVPP organizuje ředitel školy podle plánu dalšího vzdělávání. Z toho lze tedy odvodit i základní obsahové zaměření studia. Ředitel školy nemá právo určovat zaměstnanci obsah vzdělávání, ale na druhé straně má právo vědět, zda volno bylo využito k samostudiu.

20. Průcha Jan, Veteška Jaroslav. *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, str. 72, ISBN 978-80-247-4748-4

21. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, § 2 ods. 2

DVPP je systematický a koordinovaný proces, který navazuje na pregraduální vzdělávání a trvá po celou dobu profesní dráhy pedagogického pracovníka. DVPP je v České republice součástí celoživotního vzdělávání a je těžištěm profesního rozvoje učitelů. Učitel má současně právo i povinnost účastnit se DVPP, jenž plní dvě hlavní funkce: standardizační a rozvojovou. To znamená, že DVPP zabezpečuje udržení kvality a úrovně stávajícího vzdělávacího systému a zároveň slouží jako nástroj, který podporuje jeho rozvoj a inovace. Nové úkoly vyžadují nejen kvalitní přípravu na školách vzdělávajících učitele, ale i další vzdělávání a dodatečné získávání či zvyšování kvalifikace nejen v oboru, ale i v metodice, didaktice, pedagogice, psychologii a ve specializovaných činnostech.

DVPP se může uskutečňovat pouze prostřednictvím akreditovaných vzdělávacích programů v akreditovaných vzdělávacích institucích.

Co se týče DVPP, devět z deseti učitelů je považuje za důležité. Pro sedm z deseti je nabídka těchto kurzů dostatečná a dvě třetiny učitelů se kurzu dalšího vzdělávání aktuálně účastní. Důvodem pro účast v těchto kurzech je nejčastěji potřeba zvyšování kvality práce a obecný zájem o obor.²²

Důležitým trendem v dalším vzdělávání učitelů je respektování nejen skutečných potřeb učitelů, ale i jejich znalostí a zkušeností a důraz na reflexi. Učitel by si měl sám na základě reflektování své pedagogické činnosti sestavit vlastní plán dalšího vzdělávání a podílet se na tvorbě a realizaci celoškolního plánu dalšího vzdělávání učitelů.

Všeobecný vývoj směrem k samostatnějším vzdělávacím programům škol posiluje tendenci propojit osobní profesní rozvoj učitele s rozvojem celé školy. Rozšířené jsou aktivity vzájemného vzdělávání-nejčastěji uváděným zdrojem rozvoje didaktických kompetencí jsou konzultace s kolegy a vzájemné hospitace.

Kromě vzdělávacích aktivit spojených se školou a systémem dalšího vzdělávání má učitel řadu jiných možností vzdělávání. Vedle samostudia to jsou to např. programy celoživotního vzdělávání určené nejen učitelům, nebo participace na osvětových a vzdělávacích aktivitách mimo školství.²³

22. <http://www.msmt.cz/vzdelavani>. www.msmt.cz. [Online] 2009. [Citace: 8. 7 2018.] <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/predpoklady-a-vzdelavaci-potreby>

23. (ed.), Průcha Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání, Praha : Portál, 2009, str. 415, 978-80-7367-546-2

Učitelské vzdělávání má dvě fáze. První je profesní příprava – studium, v druhé fázi procházejí učitelé různými formami dalšího vzdělávání. V širším významu lze další vzdělávání učitelů charakterizovat takto:

1. celoživotní rozvíjení profesních kompetencí, které navazuje na přípravné vzdělání,
2. všechny aktivity, které v návaznosti na dosaženou kvalifikaci učitele slouží k udržení a zvýšení jeho profesní zdatnosti,
3. vzdělávací aktivity, do nichž se učitelé zapojují, aby rozšířili a zdokonalili své znalosti, dovednosti a rozvíjeli své profesní postoje.

Druhá fáze učitelského vzdělávání je také označována jako profesní rozvoj, který lze rozčlenit na profesní zdokonalování vlastní učitelskou praxí, samostudium a další vzdělávání učitelů. Pojem se potom užívá v užším významu a je definován jako institucionalizovaná část profesního rozvoje učitele.

Pojem další vzdělávání učitelů není v české školské legislativě zakotven. Zákon č. 561/2004 Sb.²⁴, zákon č. 563/2004 Sb.²⁵ a vyhláška č. 317/2005 Sb.²⁶ užívají pojem další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP).

1.5.1 Pedagogické cíle a potřeby

Za hlavní úkol dalšího vzdělávání učitelů je často považováno zavádění inovací a změna vzdělávacích obsahů i metod. Stejně významná jako inovační funkce je ovšem i funkce stabilizační – úkolem dalšího vzdělávání učitelů je i udržování a rozvoj stávajícího školského systému a stávající úrovně vzdělávání.

Nejčastěji bývá uváděno pět cílů dalšího vzdělávání učitelů:

1. zdokonalování profesních dovedností učitelů,
2. vnitřní rozvoj školy,
3. zdokonalování vyučovacího a učebního procesu,
4. zavádění inovací a změn ve vzdělávání,
5. osobnostní vývoj učitelů.

24. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů

25. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů

26. Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

1.5.2 Druhy dalšího vzdělávání učitelů

Některé země, např. Německo, Norsko, Island nebo ČR, rozlišují dvě skupiny vzdělávacích programů v rámci dalšího vzdělávání učitelů. Můžeme to specifikovat na příkladu ČR, příp. Německa, kde se odlišuje (a to i v legislativě) kvalifikační vzdělávání od prohlubování odborné kvalifikace, tedy od průběžného vzdělávání. U nás další vzdělávání učitelů specifikuje vyhláška č. 317/2005 Sb.

Do kvalifikačního vzdělávání je řazeno vzdělávání ředitelů a dalších řídicích pracovníků školy.²⁷ Další vzdělávání ředitelů jakožto hlavních tvůrců koncepce pedagogické činnosti jednotlivých škol je považováno za základní faktor ovlivňující rozvoj dalšího vzdělávání personálu školy.

Programy průběžného dalšího vzdělávání se zaměřují na aktuální teoretické a praktické otázky vzdělávání a výchovy. Obsahem takového vzdělávání učitelů jsou zejména nové poznatky z pedagogiky, psychologie, obecné i oborové didaktiky, nové poznatky z vědních, technických i uměleckých oborů, prohlubování znalostí cizích jazyků apod. Specifický význam má tento druh vzdělávání při implementaci kurikulárních reforem.

Vzdělávání ke splnění základních i kvalifikačních předpokladů je povinné. V ČR je učitelům (všem pedagogickým pracovníkům) zákonem stanovena po dobu jejich pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, upevňují a doplňují kvalifikaci.²⁸

Další vzdělávání pedagogických pracovníků se může uskutečňovat pouze prostřednictvím akreditovaných vzdělávacích programů v akreditovaných vzdělávacích institucích. V současné době působí v ČR kolem 100 akreditovaných vzdělávatelů v oblasti DVPP nabízející své služby učitelům.²⁹

Oblast DVPP je upravena těmito právními normami:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) - § 7, 115, 160, 164, 169 (druh školského zařízení pro DVPP, financování DVPP, povinnost ředitele vyvářet podmínky pro DVPP)

27. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Kvalifikační studium pro ředitele škol a ŠZ. [Online] MŠMT. [Citace: 27. 11 2018.] <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/kvalifikacni-studium-pro-reditele-skol-a-skolskych-zarizeni>.

28. (ed.), Průcha Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání, Praha : Portál, 2009, str. 415, ISBN 978-80-247-4748-4

29. internetové stránky NIDV <http://rozcestnik.nidv.cz/front/sekce/22?idCategory=22>

- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů- Hlava IV, § 24, 25, 26, 27, 28, 29 (Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci)

- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

K dalšímu vzdělávání pedagogickým pracovníkům přísluší volno v rozsahu 12 pracovních dnů ve školním roce.

Jednotlivé druhy dalšího vzdělávání vymezuje vyhláška o dalším vzdělávání. Jsou jimi:

- studium ke splnění kvalifikačních předpokladů,
- studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů
- studium k prohlubování odborné kvalifikace

1.5.3 Další vzdělávání pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství

Další vzdělávání pedagogických pracovníků je ze zákona povinné i pro učitele ZUŠ. Jedná se ale o jeden z nejslabších článků v dodržování Zákona o pedagogických pracovnících jak ze strany managementu-ředitelů školy, tak pedagogů samotných. Je pravdou, že odborně zaměřených kurzů a seminářů DVPP pro pracovníky ZUŠ není zdaleka tolik jako v jiných oblastech školství, přesto je možné je vyhledat a absolvovat. Hlavním problémem je ale především neochota velké většiny učitelů ZUŠ se těchto akcí nad rámec přímé a nepřímé pedagogické povinnosti zúčastňovat, stejně tak i mnohdy malá snaha managementu-ředitelů škol svým pedagogům tyto akce doporučovat či je přímo organizovat ve své škole. Na druhou stranu ale vzdělávacích akcí určených k DVPP učitelů ZUŠ je velmi málo a jsou většinou oborově stejně zaměřeny. Většina kurzů či seminářů se týká studijního zaměření hra na zobcovou flétnu, případně jsou určeny pro učitele výtvarného oboru ZUŠ. Učitelé ZUŠ se ale mohou zúčastňovat i akcí vzdělavatelů s obecnou pedagogickou tematikou, např. pedagogiky, didaktiky, teorie výchovy apod.

Podle průzkumů na základních uměleckých školách zcela chybí systematické vzdělávání v oblasti řízení a personální politiky. Byl proto v NIDV vypracován projekt ZVYKOM, který si

dal za cíl rozbor a odstranění těchto nedostatků a tím přispění ke kvalitnějšímu řízení a personální práci na ZUŠ.³⁰

Jak již bylo uvedeno výše, pedagogové ZUŠ nejeví o své další profesní vzdělávání velký zájem. Výjimkou jsou ti učitelé, kteří nesplňují požadavky na vyšší vzdělání dle Zákona o pedagogických pracovnících a dle tohoto zákona si své vzdělání musí zvýšit, případně doplnit. I v takovém případě mohou ale ředitelé škol udělit tzv. výjimky ze vzdělání podle Zákona o pedagogických pracovnících, které se mohou týkat učitelů ZUŠ, kteří nesplňují podmínku vzdělání dle ZPP, ale ve svém oboru dosáhli vynikajících úspěchů a mají zde dlouholetou profesionální praxi (jako příklad uvedu jednoho z našich nejlepších jazzových bubeníků, který vystudoval před rokem 1989 tzv. Lidovou konzervatoř bez statutu státní konzervatoře a VOŠ, a který díky výjimce ve vzdělání vyučuje na ZUŠ studijní zaměření hra na bicí, nebo bývalého vedoucího a hudebního režiséra nahrávacího studia hudebního skladatele Karla Svobody, který nemá žádné odborné hudební vzdělání, ale díky své profesionální praxi a výjimce ve vzdělání může vyučovat na ZUŠ studijní zaměření elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba.

Dalším z důvodů, proč se učitelé ZUŠ velmi málo a neochotně zúčastňují DVPP je ta skutečnost, že většina z nich je sama výkonnými umělci a neustále se sami musí zlepšovat ve svém oboru, pracovat na sobě z hlediska profesionálního umělce a tím poté předávat svoje nově získané vědomosti a zkušenosti svým žákům. Týká se to především pedagogů hudebního oboru ZUŠ, ale stejný přístup k neustálému sebezlepšování se mají i profesionální herci, tanečníci či výtvarníci, kteří mnohdy působí také jako učitelé na ZUŠ. A s tímto důvodem souvisí i ta skutečnost, že mnozí učitelé ZUŠ působící jako profesionální umělci vyučují na tomto typu škol pouze na částečně úvazky, díky čemuž jsou především časově velmi zaneprázdněni a na potřebu dalšího vzdělávání jim nezbývá čas. Jak k tomuto problému má přistoupit ředitel školy, když např. na jeho škole vyučuje profesionální kontrabasista studijní zaměření hra na kontrabas v malém částečném úvazku, hraje profesionálně v operním orchestru, kde studuje a nacvičuje stále nové skladby a vylepšuje tím svoji techniku hry, tím pádem z především časového zaneprázdnění neplní povinnost DVPP, ale jeho žáci jsou důležitými členy školních souborů a orchestrů, ve kterých hrají a které by bez jejich účasti nemohly existovat a pracovat?

30. *Zvyšování kompetencí vedoucích pracovníků ZUŠ (ZVYKOM)* [on-line]. [cit. 20-11-12] dostupné na: <http://nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/zvykom.ep/>

Proces kurikulární reformy základního uměleckého vzdělávání v České republice a realizace národních a grantových projektů Národním institutem pro další vzdělávání vyvolaly potřebu posílení dalšího vzdělávání učitelů a managementu základních uměleckých škol a vytvoření specifické a funkční struktury a systému vzdělávání pro tuto cílovou skupinu napříč celou republikou. Vznikla potřeba vytvořit celostátně systematickou podporu vzdělávání pedagogů a manažerů ZUŠ v souvislosti s probíhající kurikulární reformou v oblasti uměleckého vzdělávání – RVP ZUV byl schválen v roce 2010 a od 1. 9. 2012 základní umělecké školy v celé republice vyučují podle vlastních školních vzdělávacích programů, přičemž proces zavádění ŠVP do praxe bude trvat minimálně 7 let. Situace v poskytování metodické pomoci základním uměleckým školám v této oblasti ale není oficiálně, odborně ani lektorsky zajištěna a není nijak koordinována.

Proto došlo od 1. 2. 2014 k vyčlenění vzdělávací oblasti Základní umělecké vzdělávání ze stávající vzdělávací oblasti Základní vzdělávání. V rámci nové vzdělávací oblasti jsou zajišťovány státem požadované kroky při zavádění školních vzdělávacích programů do praxe, tj. bude uměleckým školám poskytována kvalitní metodická podpora, a je připraven a realizován celostátně celistvý systém dalšího vzdělávání učitelů ZUŠ.

Vzdělávací programy budou navazovat na projekty již ověřenými obsahy i strukturou dalšího vzdělávání učitelů ZUŠ. Především však budou specificky cílené pro pedagogické pracovníky základních uměleckých škol, jejichž vzdělávací potřeby jsou odlišné od vzdělávacích potřeb učitelů základních škol. Potřeba širší a kvalitnější nabídky vzdělávacích programů pro učitele základních uměleckých škol byla v uplynulém období často deklarována, např. výzkum v rámci projektu Podpora ZUŠ.³¹

Struktura nabídky akreditovaných vzdělávacích agentur ČR včetně NIDV je koncipována tak, aby co nejlépe vystihla požadavky z terénu a podpořila zahájenou kurikulární reformu v českých ZUŠ. Konkrétně se jedná o tři paralelně a nezávisle na sobě fungující pilíře:

1. Nabídka jednodenních či vícedenních kursů pro učitele všech oborů vyučovaných na ZUŠ a odborné semináře zaměřené na problematiku ICT ve škole.
2. Celostátní vícedenní programy pro učitele výtvarného, tanečního, literárně-dramatického oboru a pro učitele určitých studijních zaměření hudebního oboru.

31. Metodická podpora pedagogů základních uměleckých škol v oblasti řízení zavádění školních vzdělávacích programů (Podpora ZUŠ) . <https://www.nidv.cz>. [Online] [Citace: 8. 7. 2018.] https://www.nidv.cz/media/materialy/podpora_zus/Souhrnna_informace_o_projektu_Podpora_ZUS.pdf.

3. Celoroční cyklický vzdělávací program během jednoho školního roku pro učitele a celostátní vícedenní programy pro ředitele ZUŠ.

Tyto pilíře jsou obsahově členěny jak pro začínající učitele, tak pro zkušené učitele a také pro ředitele ZUŠ. První oblast se věnuje začínajícím učitelům, kteří zahajují svou pedagogickou kariéru, zde získají základní informace o zařazení ZUŠ ve vzdělávacím systému ČR, budou umět odlišit základní umělecké vzdělávání od zájmového, seznámí se s principy kurikulární reformy a pochopí provázanost uměleckého vzdělávání v ČR (ZUŠ - konzervatoře - AMU či jiná VŠ uměleckého nebo pedagogického zaměření). Druhá oblast je pro zkušené učitele, kteří se již pedagogické činnosti dlouhodobě věnují a potřebují si doplnit znalosti v oblastech osobního managementu, realizace a aktualizace ŠVP, v obecné didaktice a práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Třetí oblast se věnuje ředitelům ZUŠ. Především jde o oblast time managementu (plánování, organizace práce, řešení problematiky syndromu vyhoření apod.). Dalším okruhem je získání schopnosti správně a účelně zajistit vlastní hodnocení školy, řídit proces aktualizace ŠVP a zajistit jeho naplňování.³²

1.5.4 Analýza vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků ZUŠ

Analýza vzdělávacích potřeb je proces získávání a rozboru informací nezbytných pro určení parametrů podnikového vzdělávání, které se v této souvislosti člení na 1. identifikaci vzdělávacích potřeb; 2. plánování vzdělávacích akcí; 3. realizaci vzdělávání; 4. měření a hodnocení efektivity vzdělávání. Vzdělávací aktivity by proto měly být založeny na znalosti toho, co je třeba udělat a proč. Základem je identifikace vzdělávacích a rozvojových potřeb organizace na plánované období (obvykle na pololetí nebo jeden rok) s jasně definovaným cílem. Slouží ke zvýšení produktivity a pro přípravu nových pracovních povinností a úkolů. Potřeby vzdělávání by měly být analyzovány: 1. u celé organizace (jako podnikové potřeby); 2. u jednotlivých útvarů, týmů či funkcí a 3. u jednotlivých pracovníků. Vychází ze strategického plánu organizace, plánů rozvoje a vzdělávání lidských zdrojů, hodnocení pracovníků a legislativních požadavků. Často se potřeby vzdělávání také opírají o požadavky vedoucích pracovníků a pracovníků samotných. Důležitým podkladem pro identifikaci potřeb vzdělávání je pravidelné hodnocení pracovníků, včetně hodnocení pracovního výkonu.³³

32. ec.europa.eu/epale/cs/resource-centre/content/narodni-institut-pro-dalsi-vzdelavani-ma-koncepci-vzdelavani-ucitelu-zus. [Online] [Citace: 6. 7. 2018.]

33. Průcha Jan, Veteška Jaroslav. *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, str. 31, ISBN 978-80-247-4748-4

Vzdělávací potřeby subjektu jsou v podstatě „stavy prožívání či pociťování nedostatku něčeho nebo žádoucnosti něčeho, co subjekt postrádá, co se mu jeví jako preference či ideál, jehož může být dosaženo prostřednictvím nějaké formy vzdělávání. Vzdělávací potřeby jsou na jedné straně ovlivňovány hodnotami, které subjekt sdílí, na druhé straně se stávají motivačním stimulem jeho činnosti. Je přirozené, že vzdělávací potřeby subjektu se mění v průběhu života – jsou odlišné v mládí, dospělosti, seniorském věku.³⁴

Vzdělávací potřeby vznikají jako hypotetický stav (uvědomovaný nebo neuvědomovaný), kdy jedinci chybí znalosti nebo dovednosti, které mají význam pro jeho další existenci a zachování psychických (i fyzických) nebo společenských funkcí. Také je možné je charakterizovat jako interval mezi aktuálním výkonem a předem definovaným standardem výkonnosti. Vzdělávací potřeby na obecné rovině vznikají z tendence jednotlivce mezi svými možnostmi a možným sociálním a pracovním uplatněním.³⁵

Vzdělávací potřeba je tedy představována jakoukoliv disproporcí mezi znalostmi, dovednostmi, přístupem, porozuměním problému na straně pracovníka a tím, co požaduje pracovní místo nebo co vyplývá z organizačních či jiných změn. Tzn. rozdíl mezi tím, „co je“, a tím, „co je žádoucí“. Způsob, jak to provést, je vyžádat si informace od všech, kteří budou tímto procesem ovlivněni.

Analýza potřeb vzdělávání v podstatě spočívá ve shromažďování informací o současném stavu znalostí, schopností a dovedností pracovníků, o výkonnosti jednotlivců, týmů a organizací a v porovnání zjištěných údajů s požadovanou úrovní. Výsledkem analýzy je pak zjištění mezer ve výkonnosti, které je třeba eliminovat, se zaměřením na takové, které je možné odstranit vzděláváním.

Analýza vzdělávacích potřeb v podstatě spočívá ve shromažďování informací o současném stavu znalostí, schopností a dovedností pracovníků, o výkonnosti jednotlivců, týmů a organizací-škol, a v porovnání zjištěných údajů s požadovanou úrovní. Výsledkem analýzy je zjištění mezer ve výkonnosti, které je třeba eliminovat, se zaměřením na takové, které je možno odstranit vzděláváním. Dalším výsledkem je pak návrh vhodného vzdělávacího programu. Při identifikaci potřeb vzdělávání je třeba porovnávat dvě úrovně výkonnosti, a to standardní

34. Veteška Jaroslav. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. 1. vydání. Praha : Portál, 2016. str. 82. ISBN 978-80-262-1026-9

35. Bartoňková Hana. *Firemní vzdělávání, 1. vydání*. Praha: Grada Publishing, 2010, str. 119, ISBN 978-80-247-2914-5

(požadovanou, optimální, plánovanou) výkonnost a současnou (existující, reálnou) výkonnost. Rozdíl mezi těmito dvěma úrovněmi představuje výkonnostní mezeru.³⁶

Hlavní cílem vzdělávacích aktivit v organizaci-škole je zvýšení výkonnosti, a to jak jednotlivce, tak i oddělení a celé organizace. Výkon je možno posoudit, je-li k dispozici určitá porovnávací úroveň – standard, tedy existují-li vzdělávací a výkonnostní standardy. Vzdělávacím standardem je schopnost, kterou pracovník-učitel získá v průběhu procesu dalšího vzdělávání. Výkonnostním standard poskytuje informace o tom, co zaměstnanec dokáže vykonat za normálních, tedy standardních pracovních podmínek.

Zjišťování současné výkonnosti začíná sběrem informací, které dokážou popsat výkonnost a určit jejich velikost. Bez stanovení požadované úrovně výkonnosti chybí výchozí základna. Zjištěnou úroveň výkonnosti poté porovnáme s tímto standardem. Při analýze potřeb je třeba jasně definovat a odlišovat výkonnost školy jako celku, výkonnost týmu, individuální chování, individuální výkonnost a kompetence jednotlivce. Tímto ujasněním na začátku procesu je možné předejít mnohým možným nedorozuměním.

Identifikace vzdělávacích potřeb je jedna z činností (úkolů) podnikového vzdělávání. V praxi je realizována prostřednictvím strategické analýzy vzdělávacích a rozvojových potřeb podniku (firmy) na období zpravidla půl či jednoho roku. Pozornost je věnována jak deficitům ve znalostech a dovednostech, tak rozvojových možnostech a potencionálu pracovníků, ale i skupin (týmů).³⁷

Základem identifikace vzdělávacích potřeb je strategická analýza vzdělávacích a rozvojových potřeb na plánované období (obvykle školního roku), následovaná analýzou vzdělávacích potřeb skupin nebo týmů a jednotlivých pracovníků. Pozornost by měla být věnována nejen deficitům ve znalostech, dovednostech a pracovním jednání, postojích a aktivitách členů organizace, ale také možnostem rozvoje potencionálu pracovníků. Na základě analýzy vzdělávacích potřeb, určení klíčových problémů a zvážení stanoviska expertů lze kvalifikovaně rozhodnout, které vzdělávací a rozvojové potřeby se stanou prioritami a budou přednostně naplňovány.³⁸

36. Vodák Josef, Kucharčíková Alžběta, *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*, 2. vydání Praha: Grada Publishing, 2011, str. 85, ISBN 978-80-247-3651-8

37. Průcha Jan, Veteška Jaroslav. *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, str. 136, ISBN 978-80-247-4748-4

38. Tureckiová Michaela, *Rozvoj a řízení lidských zdrojů*, 1. vydání Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, str. 83, ISBN 978-80-86723-80-8

Identifikace vzdělávacích potřeb vychází z procesu zjišťování (diagnózy) vzdělávacích potřeb na třech úrovních – jednotlivec, tým a firma (škola). Nejčastěji používanými metodami zjišťování vzdělávacích potřeb jsou analýzy dokumentů, dotazníková šetření (ankety a průzkumy), řízené rozhovory, kreativní workshopy, pozorování (monitoring) a hodnocení výsledků, respektive výstupy z hodnocení adaptačního procesu a pracovního výkonu. Proces zjišťování vzdělávacích potřeb je nejen první fází cyklu dalšího vzdělávání, lze ho považovat také za součást řízení pracovního výkonu.³⁹

Na identifikaci vzdělávacích potřeb také navazuje etapa plánování a přípravy realizace vzdělávacích akcí. Obvykle jsou v jejím počátku stanoveny (vyjednány) priority procesu vzdělávání. Mnohá dotazníková šetření a nejrůznější výzkumy uvádějí, že vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků základních uměleckých škol jsou z jedné strany velmi malé a z druhé strany velmi omezené především co se týče nabídky dalšího odborného vzdělávání učitele ZUŠ ve svém oboru, který na škole vyučuje. Velké množství učitelů (více jak 50 %) jsou sami profesionálními umělci, kteří na sobě musí z profesního hlediska stále neustále pracovat a své profesní zkušenosti předávají svým žákům. Další skupinou pedagogických pracovníků ZUŠ jsou mladí začínající učitelé, většinou ještě studenti uměleckých nebo pedagogických fakult vysokých škol (již ale absolventi konzervatorií nebo podobných uměleckých VOŠ se splněním podmínky kvalifikovanosti učitele ZUŠ dle Zákona o pedagogických pracovnících), kteří ve svém studiu získávají nové zkušenosti, které dále také předávají svým žákům. A třetí skupinou učitelů ZUŠ jsou již starší učitelé, tzv. praktici, kteří se této profesi věnují téměř po celý život s kvalitnějšími nebo méně kvalitními výsledky a výstupy, a kterým jejich třídami prošlo velké množství žáků více či méně talentovaných a schopných pro studium svého uměleckého oboru. Tito učitelé těží ze svých mnohaletých zkušeností a praxe a v téměř absolutní většině již nebudou své pedagogické metody a přístupy měnit.

Dalším problémem kromě nezájmu učitelů ZUŠ o DVPP a jejich neochoty se dále vzdělávat z různých důvodů (neochota, časové vytížení, možnost vzdělávání u jiné organizace atd.) je nedostatek odborných akreditovaných kursů pro pedagogické pracovníky vyučujících na ZUŠ. Příkladem je jedna z největších vzdělávacích agentur v ČR Descrates, která odborné kurzy s tematikou vzdělávání na ZUŠ vůbec nepořádá a zaměřuje se v tomto pouze na všeobecné pedagogické, psychologické a didaktické semináře apod. Jak ale vyplynulo z dotazníkového šetření mezi učiteli ZUŠ, jejich největší zájem o další vzdělávání spočívá

39. Tureckiová Michaela, *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*, 1. vydání Praha: Grada Publishing, 2004, str. 22, ISBN 802-47-040-56

v doplnění si odborných znalostí potřebných pro rozvoj jejich odborné výuky (viz Empirická část této práce). Výjimkou v tomto problému je Národní institut dalšího vzdělávání (NIDV), který pořádá a organizuje vzdělávací programy zaměřené na problematiku základního uměleckého vzdělávání. Tyto vzdělávací programy jsou jak všeobecného charakteru (např. Konverzační kurs anglického jazyka, Začínající učitel, Zkušený učitel, Studium pedagogiky apod.), tak i s odborným zaměřením na problematiku výuky v konkrétním uměleckém oboru vyučovaném na ZUŠ, tak i např. jednotlivého nástroje vyučovaného v hudebním oboru (Využití nových forem a metod ve výuce strunných nástrojů, Hra na elektronické klávesové nástroje, Využití nových metod a forem ve výuce v pěveckém oddělení ZUŠ, Celostátní setkání učitelů výtvarných oborů ZUŠ apod.).⁴⁰ Všechny vzdělávací programy pořádané NIDV jsou samozřejmě akreditované a vedou je kompetentní lektori s mnohaletou pedagogickou praxí v základním uměleckém vzdělávání.

Problémem ale zůstávají odborné vzdělávací programy, semináře a kurzy pro méně naplněné studijní obory a vzdělávací zaměření vyučované na ZUŠ, jako např. v hudebním oboru Hra na kontrabas, Hra pozoun nebo Elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba a jiné, v taneční oboru studium moderních tanců ve vzdělávací oblasti Taneční tvorba a interpretace, v literárně dramatické oboru např. při nácviu vyjadřovacích prostředků pantomimy a mimiky ve vzdělávací oblasti Interpretace a tvorba a ve výtvarném oboru např. digitální zpracování fotografie v studijní oblasti Recepce a reflexe výtvarného umění.⁴¹ Odborných kursů pro tato studijní zaměření a vzdělávací oblasti se koná v průběhu školního roku velmi málo, mnohdy žádný. A pokud již takovýto akreditovaný vzdělávací program či kurs je organizován, tak je pro velkou část učitelů ZUŠ nedostupný buď z důvodu místa konání a velké vzdálenosti od působiště učitele, nebo z časového důvodu (pořádání kursu v pracovním týdnu v době výuky učitele) nebo z finančních důvodů (finanční nákladnost programu samotného, úhrada cestovních nákladů, ubytování a stravování). V takovémto případě učitelé ZUŠ se mnohdy odborného vzdělávacího programu nezúčastní a nahradí je finančně přijatelným všeobecným vzdělávacím programem v místě svého bydliště či působiště, případně přímo ve své škole. Naopak pro některá studijní zaměření především v hudebním oboru ZUŠ je pravidelně jak v průběhu školního roku, tak v době letních prázdnin, poměrně mnoho vzdělávacích akcí pro učitele ZUŠ. Jedná se především o studijní zaměření Hra na zobcovou flétnu a Hra na klavír,

40. Vzdělávací programy. *Národní institut pro další vzdělávání*. [Online] [Citace: 8.. 7. 2018.] https://www.nidv.cz/vzdelavaci-programy?f=s_ZU%C5%A0.

41. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. VÚP, Tauris : 2010., str. 14, ISBN 978-80-87000-37-3

případně Hra na kytaru. Uvedené hudební nástroje jsou nejvíce rozšířené a oblíbené ve výuce v ZUŠ a také na ně vyučuje nejvíce učitelů v hudebním oboru ZUŠ. Pro výuku na všechny tyto hudební nástroje jsou pravidelně pořádány vzdělávací akce a mnozí učitelé ZUŠ se jich pravidelně a s oblibou zúčastňují. Uvedme v oboru hra na zobcovou flétnu např. letní flétnové kursy v rámci Letní školy staré hudby v Prachaticích nebo Mezinárodní letní školu staré hudby ve Valticích. V průběhu školního roku některé školy pořádají cykly seminářů DVPP pro učitele zobcové flétny (např. konzervatoře v Brně a Ostravě). Podobná situace je i ve vzdělávací nabídce dalšího vzdělávání pro učitele jak zmíněných studijních zaměření hra na klavír a hra na kytaru. Pro jiné hudební nástroje vyučované na ZUŠ a zároveň i další umělecké obory těchto škol (výtvarný, taneční a literárně dramatický) tak rozsáhlá nabídka na další odborné vzdělávání pedagogických pracovníků není, ba mnohdy neexistuje vůbec.

Samotná analýza vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků ZUŠ je provedena formou kvalitativního šetření, které se bude skládat jednak z rozhovoru s řediteli vybraných ZUŠ, jednak z dotazníkového šetření formou polostrukturovaných dotazníků mezi učiteli těchto základních uměleckých škol. Cílem tohoto kvalitativního šetření je zjištění vzdělávacích potřeb z pohledu jak ředitelů ZUŠ, tak jejich zaměstnanců – učitelů těchto škol.

EMPIRICKÁ ČÁST

2 Cíl a metodologie šetření

Cílem empirické části je zjistit a následně analyzovat vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství, konkrétně pak učitelů všech čtyř uměleckých oborů vyučovaných na základních uměleckých školách. Úkolem provedeného kvalitativního šetření (sběru dat z provedeného šetření) je provedení analýzy vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků základních uměleckých škol a pomocí této analýzy zmapovat nabídku možností dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v uměleckých oborech vyučovaných v ZUŠ. Jako vzorek pro realizaci kvalitativního šetření bylo vybráno 5 základních uměleckých škol s rozdílnými zřizovateli a místy působnosti: tři pražské jsou zřizovány Magistrátem hl. města Prahy, jedna pražská ZUŠ má soukromého zřizovatele a jedna mimopražská ZUŠ jako reprezentant regionálního školství je zřizována Krajským úřadem příslušného kraje. Na všech těchto školách jsou vyučovány dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV) všechny 4 obory základního uměleckého vzdělávání, tj. obor hudební, výtvarný, taneční a literárně dramatický. Objektem kvalitativního šetření byli ředitelé a pedagogové těchto ZUŠ.

Samotné šetření bylo realizováno ve dvou fázích: 1. řízený polostrukturovaný rozhovor s řediteli navštívených ZUŠ na téma DVPP mezi učiteli jejich školy a 2. dotazníkové šetření – Google dotazník – mezi učiteli všech vyučovaných oborů této školy na téma vzdělávací potřeby učitelů ZUŠ. Šetření bylo realizováno v několika časových pásmech: v březnu 2018 byli formou emailové korespondence osloveni ředitelé uvedených ZUŠ a poté s nimi byla telefonicky domluvena schůzka ve věci realizace řízeného rozhovoru. Schůzky proběhly v časovém rozmezí duben – první polovina května 2018 a v jejich rámci bylo s navštívenými řediteli ZUŠ dohodnuto dotazníkové šetření formou Google dotazníku mezi učiteli jejich školy. Samotný dotazník byl učitelům těchto ZUŠ rozeslán zprostředkovaně v 2. polovině května 2018 a k 30. 6. 2018 byl ukončen sběr dat. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 59 z celkem přibližně oslovených 300 učitelů, tj. návratnost odpovědí byla 19,6 %. Osloveným učitelům bylo formou dotazníku položeno celkem 8 otázek. Ne všichni oslovení pedagogičtí pracovníci odpověděli na všechny otázky dotazníku, počet všech odpovědí se pohyboval v intervalu 56–59 na každou otázku dotazníku.

2.1 Rozhovor s řediteli vybraných ZUŠ na téma „Další vzdělávání pedagogických pracovníků jejich školy“

Řízené rozhovory s řediteli navštívených ZUŠ proběhly v přátelské a klidné atmosféře. Prostředí pro rozhovor bylo ve všech případech příjemné, klidné a tiché. Průběh rozhovoru nerušily třetí osoby. Všichni oslovení ředitelé nabídku na rozhovor přijali a všechny rozhovory byly úspěšně dokončeny. Navštívení ředitelé byli na rozhovor připraveni a na položené otázky své odpovědi odpovídali jednak přímo, jednak některá data měli připravená ve svých elektronických pomůckách (tablet, notebook, apod.). Doba ve funkci ředitele se u navštívených ředitelů pohybovala v rozmezí 3–23 roků. V úvodu rozhovoru jsem se každému řediteli představil a znovu jej seznámil s důvodem mé návštěvy a realizace tohoto rozhovoru. Ředitelé na mé otázky odpovídali klidně a s nadhledem. Po ukončení řízeného rozhovoru jsem každému z ředitelů navštívené ZUŠ poděkoval a dohodl se s ním na realizaci dotazníkového šetření na téma vzdělávací potřeby učitelů jejich školy. Při odchodu jsem každému z ředitelů poděkoval za jeho čas a rozloučil jsem se s ním.

2.1.1 Okruhy otázek pro rozhovor s řediteli ZUŠ

Otázky řízeného rozhovoru s řediteli navštívených ZUŠ na téma DVPP mezi učiteli jejich školy byly koncipovány v návaznosti na cíl celé práce, kterým je zjištění a následné analyzování vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství. Otázky byly koncipovány tak, aby navazovaly a v širším pojetí doplňovaly dotazník určený učitelům ZUŠ. Úkolem otázek bylo i zjištění stanoviska k problému DVPP mezi navštívenými řediteli. Otázky rozhovoru se samozřejmě týkaly tématu, které je uvedeno v cíli celé této práce.

Okruh otázek č. 1:

- zmapování vzdělávacích potřeb učitelů školy v návaznosti na zákonnou povinnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a vytvoření plánu DVPP a podmínek pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Okruh otázek č. 2

- seznámení učitelů školy s nabídkou DVPP v rámci akreditovaných kursů pořadatelů různého typu a vytvoření konkrétní nabídky interní i externí pro učitele školy na základě jejich vzdělávacích potřeb a plánu DVPP školy

Okruh otázek č. 3

- realizace a vyhodnocení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků z hlediska uspokojení jejich vzdělávacích potřeb a splnění plánu DVPP školy. Vyhodnocení zpětné vazby dalšího vzdělávání z hlediska úspěšnosti/neúspěšnosti a kladného/záporného přístupu učitelů k dalšímu vzdělávání a naplnění/nenaplnění jejich vzdělávacích potřeb

2.1.2 Výsledek rozhovorů s řediteli ZUŠ

První částí kvalitativního šetření byl řízený rozhovor s řediteli navštívených ZUŠ na téma DVPP učitelů jejich školy. Z důvodu novely Zákona o ochraně osobních údajů⁴² ze dne 21. 3. 2018 s platností od 25. 5. 2018 nesmí být uváděna konkrétní data ani jména.

Všichni ředitelé navštívených škol se shodli na faktu, že DVPP na jejich škole probíhá podle Plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, který mají ve své škole vypracovaný. Učitele o povinnosti dalšího systematického vzdělávání vždy seznamují na začátku školního roku při zahajovací pedagogické radě a DVPP je jeden z cílů této informativní porady. Ve většině případů nabízejí svým učitelům nabídky, které obdrželi jako ředitelé z různých vzdělávacích agentur (např. NIDV, Descrates apod.). Jak již bylo výše uvedeno, mnohé tyto nabídky ale vůbec neodpovídají vzdělávacím potřebám učitelů ZUŠ, a podle potvrzení od ředitelů jsou nepoužitelné. Výjimkou je podle ředitelů Národní institut pro další vzdělávání (NIDV), který nabízí odborné vzdělávací programy pro pedagogické pracovníky ZUŠ, a které učitelé navštívených škol rádi a poměrně často navštěvují a využívají je. O tyto vzdělávací programy mají převážně zájem učitelé v širokém věkovém spektru. Podle vyjádření většiny navštívených ředitelů je ale největší slabost DVPP pro ZUŠ další odborné vzdělávání pro vyučované předměty v těch oborech, které nejsou tak frekventované a obsazené žáky. „Copak klavíristé, zobcoví flétnisté a kytaristé, ti mají kursů spousty, co ale ti ostatní učitelé?“ Tuto hypotetickou otázku si položil jeden z navštívených ředitelů. Podle něj i dalších ředitelů si někteří z těchto učitelů hledají možnosti dalšího vzdělávání sami a po dohodě s ředitelem školy se těchto akreditovaných vzdělávacích programů, seminářů a kursů zúčastňují, ostatní učitelé toto odborné vzdělávání nahrazují buď všeobecným pedagogickým vzděláváním, nebo se programu DVPP

42. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

nezúčastňují vůbec. Další skupinou jsou učitelé, kteří učí na více základních uměleckých školách, a ti mnohdy DVPP absolvují pouze na jedné škole, čím mají zákonnou povinnost splněnu i na škole druhé, samozřejmě mnohdy k nelibosti ředitele této školy. A poslední skupinou učitelů ZUŠ jsou tzv. služebně nejstarší učitelé, mnohdy již v důchodovém věku, kteří se jakékoliv formy DVPP odmítají zúčastňovat.

Dalším okruhem otázek řízeného rozhovoru s řediteli ZUŠ na téma DVPP bylo zjištění realizace interního nebo externího vzdělávání učitelů. Podle většiny ředitelů je tato problematika stále otevřená a každý školní rok se musí řešit. Mnozí učitelé (především starší) preferují interní vzdělávání, byť ne odborné ale pouze pedagogicky všeobecné, někteří učitelé (především mladší) naopak preferují odborné vzdělávání zaměřené na obor své výuky mimo školu, tj. externí vzdělávání. A neaktivnější učitelé si toto odborné vzdělávání sami vyhledávají a po jeho absolvování tím naplňují své vzdělávací potřeby.

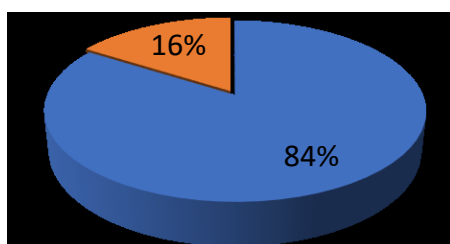
Závěrem rozhovoru mi většina navštívených ředitelů sdělila, že DVPP na jejich škole probíhá, ale je na něm stále co zlepšovat. Učitelé jejich ZUŠ se dají podle jejich vyjádření rozdělit na tři části: 1. učitelé, kteří si své vzdělávání neustále doplňují a naplňují tím své vzdělávací potřeby; 2. učitelé, kteří se DVPP pravidelně zúčastňují, ale pouze z povinnosti a 3. učitelé, kteří DVPP zcela ignorují a nezúčastňují se jej (nejmenší skupina). A podle vyjádření navštívených ředitelů je především s třetí a částečně i druhou skupinou učitelů ZUŠ nutné systematicky pracovat a přesvědčit je k tomu, aby se DVPP i oni se zájmem a pravidelně zúčastňovali.

2.2 Dotazníkové šetření mezi učiteli vybraných ZUŠ o vzdělávacích potřebách pedagogických pracovníků ZUŠ

Dotazníkové šetření na téma „Vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků ZUŠ“ bylo sondou, o kterou bylo doplněno celé kvalitativní šetření na téma DVPP v základních uměleckých školách. Dotazníkové šetření bylo po dohodě s řediteli navštívených ZUŠ realizováno mezi učiteli jejich ZUŠ, kteří se tak stali vzorky tohoto dotazníkového šetření. Dotazníkem bylo osloveno přibližně 300 učitelů ZUŠ, na otázky dotazníku odpovědělo celkem 59 učitelů, z čehož 56 vrácených dotazníků bylo kompletních. Návratnost dotazníku byla pouze 18,6 %, neúplné dotazníky byly ze zpracování dat odpovědí dotazníku vyřazeny. Osloveným pedagogickým pracovníkům ZUŠ bylo položeno celkem 8 otázek. Znění otázek dotazníku šetření mezi učiteli ZUŠ je součástí Přílohy č. 3 této práce.

2.2.1 Vyhodnocení šetření

1. Byl jste se seznámen/a se povinností systematického vzdělávání učitelů podle Zákona o pedagogických pracovnících?

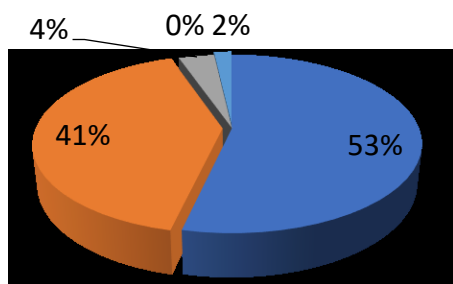
■ ano, byl
■ ne, nebyl

56 odpovědí:
47 – ano, byl
9 – ne, nebyl

Graf č. 1:

Z odpovědí na první otázku dotazníku vyplývá, že většina dotazovaných (84 %) je seznámena se zákonnou povinností dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Pouze 16 % učitelů tuto povinnost nezná či s ní nebyla seznámena.

2. Považujete Vy další systematické vzdělávání učitelů při zaměstnání za důležité?

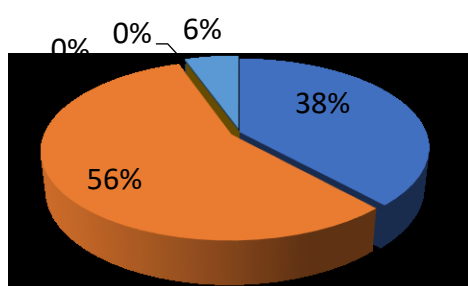
■ rozhodně ano
■ spíše ano
■ spíše ne
■ rozhodně ne
■ nevím

56 odpovědí:
30 rozhodně ano
23 spíše ano
2 spíše ne
0 rozhodně ne
1 nevím

Graf č. 2:

Systematické vzdělávání při zaměstnání považuje za důležité lehce nadpoloviční polovina oslovených učitelů, to je 53 %. Za spíše důležité toto vzdělávání považuje 41 %, takže převážná většina oslovených učitelů toto vzdělávání považuje za důležité. Potěšující je, že ani jedna odpověď nebyla zcela záporná.

3. Jaké vidíte možnosti pro učitele se dále vzdělávat?

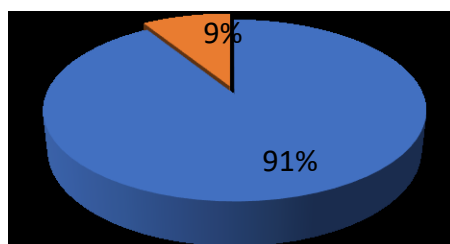
■ rozhodně dostačující
 ■ spíše dostačující
 ■ spíše nedostačující
 ■ rozhodně nedostačující
 ■ nevím

56 odpovědí:
 21 rozhodně dostačující
 31 spíše dostačující
 0 spíše nedostačující
 0 rozhodně nedostačující
 4 nevím

Graf č. 3:

Možnosti pro další vzdělávání jsou pro převážnou část oslovených učitelů dostačující, pouze 4 oslovení učitelé v této věci nemají jasno. Největší skupina účastníků šetření (56 %) uvedla možnosti pro vzdělávání spíše dostačující, pro druhou největší skupinu (38 %) jsou možnosti pro jejich vzdělávání rozhodně dostačující. Jako nedostačující možnosti pro své vzdělávání neuvedl žádný z oslovených učitelů.

4. Máte možnost zúčastnit se dalšího vzdělávání podle svých potřeb?

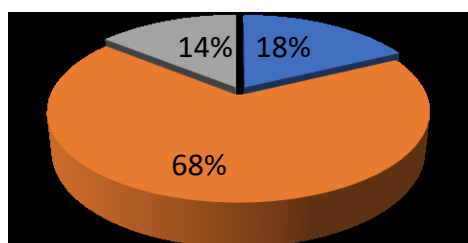
■ ano
 ■ ne

56 odpovědí:
 51 ano
 5 ne

Graf č. 4:

Vzdělání podle svých potřeb má možnost využít a zúčastnit se jej převážná většina oslovených učitelů, a to 91 %. Pouze 6 dotázaných (9 %) uvádí opak.

5. Jakou formu dalšího vzdělávání upřednostňujete?

- interní ve vlastní škole
- externí mimo školu
- jinou (e learning apod.)

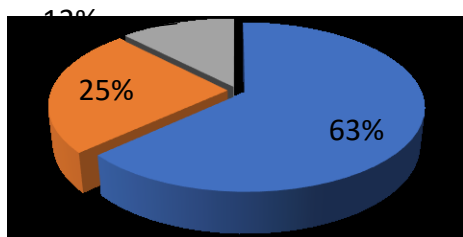
56 odpovědí:

10 interní ve vlastní škole
38 externí mimo školu
8 jinou (e learning apod.)

Graf č. 5:

V otázce formy dalšího vzdělávání převážná část učitelů dosti překvapivě upřednostňuje externí formu mimo školu (68 %). Druhá největší skupina upřednostňuje vzdělávání interní ve škole (18 %) a 14 % učitelů jinou formu dalšího vzdělávání.

6. Jakou oblast dalšího vzdělávání upřednostňujete?

- profesní rozvoj a výuka všeobecně
- didaktika výuky odborných předmětů
- jinou

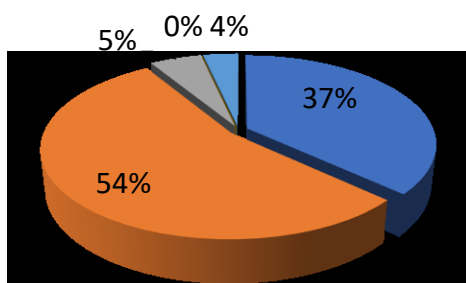
56 odpovědí:

36 profesní rozvoj
14 didaktika výuky předmětů
6 jinou (psychologie, metodika atd.)

Graf č. 6:

V otázce zabývající se oblastí dalšího vzdělávání učitelů převážná většina oslovených učitelů (63 %) preferuje oblast profesního rozvoje a výuky všeobecně. 25 % učitelů upřednostňuje didaktiku výuky odborných předmětů a 12 % jinou oblast vzdělávání (psychologii, metodiku atd.).

7. Je pro Vaši profesi učitele přínosné navštěvovat kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

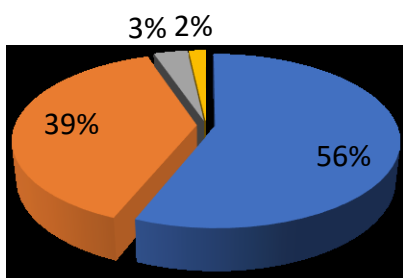
56 odpovědí:

21 rozhodně ano
30 spíše ano
3 spíše ne
0 rozhodně ne
2 nevím

Graf č. 7:

Ve věci přínosu návštěvy kursů DVPP pro učitele odpovědělo 54 % učitelů spíše ano a 37 % rozhodně ano, což je převážná většina. Zápornou odpověď spíše ne označilo 5 % učitelů a nevím také 4 %. Odpověď rozhodně ne nebyla označena žádným učitelem.

8. Jaký je hlavní důvod Vaší návštěvy kursů dalšího vzdělávání?

- zvyšování kvality mé práce
- obecný zájem o obor
- zvyšování své kvalifikace
- další vzdělávání je pro mě povinné

56 odpovědí:

32 zvyšování kvality mé práce
21 obecný zájem o obor
2 zvyšování své kvalifikace
1 další vzdělání je povinné

Graf č. 8:

V otázce hlavního důvodu návštěvy kursů dalšího vzdělávání nadpoloviční většina oslovených učitelů (56 %) uvedla jako důvod zvyšování kvality práce. 39 % učitelů uvedlo jako důvod obecný zájem o obor, 3 % učitelů zvyšování své kvalifikace a 1 učitel (2 %) překvapivě povinnost dalšího vzdělávání.

2.3 Vyhodnocení empirické části

Na základě provedeného kvalitativního šetření, které bylo realizováno formou rozhovoru s řediteli ZUŠ a následného dotazníkového šetření mezi učiteli ZUŠ bylo zjištěno, že DVPP je v základním uměleckém vzdělávání fungujícím prvkem, na jehož realizaci a průběhu je ale stále co zlepšovat. Učitelé jsou ve většině případů o zákonné povinnosti DVPP informováni, mnozí ale tuto povinnost nerespektují nebo se jí snaží obejít. Většina ředitelů ZUŠ na základě Plánu DVPP organizuje pro své učitele další vzdělávání, mnozí učitelé toto vzdělávání akceptují a absolvují, někteří učitelé ale nikoliv. Většina učitelů upřednostňuje odborné akreditované vzdělávání v oboru, který na ZUŠ vyučují, menšina učitelů se spokojí se všeobecným vzděláváním v oboru pedagogika a tím naplňují pouze částečně své vzdělávací potřeby. Převážná většina učitelů ZUŠ preferuje externí formu vzdělávání mimo svoji školu, menšina učitelů se spokojí s interním způsobem vzdělávání ve škole. Opět převážná většina hodnotí kladně svoji účast ve vzdělávacích programech a kursech DVPP, pouze malá část učitelů má opačný názor. A velká část učitelů DVPP navštěvuje z důvodu profesního růstu a zájmu o svůj obor, naopak pouze malá část se DVPP zúčastňuje pouze z důvodu zákonné povinnosti. Empirická část ukázala, že velká většina pedagogických pracovníků ZUŠ své vzdělávací potřeby naplňuje, jsou však i tací učitelé, kteří o své další vzdělávání nemají zájem, nezabývají se svými vzdělávacími potřebami a zároveň tím porušují zákonnou povinnost DVPP.

Další vzdělávání je pro učitele ZUŠ nejen splněním zákonné povinnosti, ale především vzděláváním z důvodu neustálého profesního rozvoje, ať už ve všeobecné pedagogické rovině, nebo po odborné stránce výuky uměleckých předmětů na ZUŠ. Velké množství učitelů ZUŠ si tuto potřebu uvědomuje a má snahu naplnit své vzdělávací potřeby. Mnozí z těchto učitelů ale nemají možnost své vzdělávací potřeby realizovat ve svém oboru, a tak své další vzdělávání suplují všeobecným pedagogickým vzděláváním, nebo se dále nevzdělávají vůbec. Hlavní výstup empirické části je zjištění, že další vzdělávání je v ZUŠ kvalitně organizováno řediteli škol, ale především ve věci rozvoje pedagogicko-psychologického, didaktického a technického (problém IT na ZUŠ), ale bohužel ne ve věci odborného vzdělávání učitelů ZUŠ. Toto odborné vzdělávání si musí učitelé ZUŠ ve většině případů vyhledávat sami, účastnit se jej ve svém volném čase a mnohdy si sami hradit náklady spojené s touto formou vzdělávání. A pro některé umělecké obory vyučované na ZUŠ toto odborné vzdělávání není organizováno vůbec.

ZÁVĚR

Bakalářská práce „Vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství“ si kladla za cíl zjistit a následně analyzovat vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků v základním uměleckém školství, konkrétně pak učitelů všech čtyř uměleckých oborů vyučovaných na základních uměleckých školách.

Z hlediska splnění cíle a výstupů pro obor školský management je vhodné připomenout závěry, které vyplynuly nejen z teoretické části práce, ale především z empirické části práce:

Pedagogický pracovník – učitel ZUŠ má značně omezené možnosti pro systematické další vzdělávání při zaměstnání a naplnění svých vzdělávacích potřeb. Jsou obory uměleckého vzdělávání na ZUŠ, které odborné vzdělávací programy pro učitele nemají.

Z pohledu možností dalšího vzdělávání jsou pro převážnou většinu učitelů ZUŠ tyto možnosti dostačující. Není zde ale rozlišeno odborné a všeobecné vzdělávání.

Z hlediska oblasti dalšího vzdělávání projevují pedagogičtí pracovníci ZUŠ nejvíce zájem o odborné vzdělávání v uměleckém oboru, který sami na ZUŠ vyučují. Na druhém místě je zájem o všeobecné pedagogické obory. Někteří učitelé ZUŠ o své systematické další vzdělávání zájem vůbec neprojevují.

Ve věci formy dalšího vzdělávání převážná část učitelů ZUŠ upřednostňuje vzdělávání externí formou mimo vlastní školu. Následuje segment učitelů upřednostňující interní vzdělávání ve škole a objevila se i skupina učitelů, která upřednostňuje nové formy vzdělávání, např. e learning nebo m learning.

Hlavním důvodem, proč učitelé ZUŠ navštěvují kurzy dalšího vzdělávání je jejich zájem o zvyšování kvality jejich práce a zájem a vyučovaný obor, čímž se naplňují jejich vzdělávací potřeby.

Nejslabším článkem v souvislosti s naplňováním vzdělávacích potřeb pedagogických pracovníků ZUŠ je tak celková nabídka pro odborné vzdělávací programy ve všech čtyřech uměleckých oborech vyučovaných v ZUŠ. Zde by mělo dojít ke zlepšení této nabídky a tím k podnětu pro větší zájem o systematické další vzdělávání mezi učiteli tohoto typu škol.

Vzdělávání pedagogických pracovníků je nekončící proces, kde je vždy a stále co zlepšovat. Kvalitní vzdělávání je důležitým faktorem, jenž může pozitivně ovlivnit prestiž pedagogických pracovníků i celého uměleckého vzdělávání. Tato bakalářská práce nabízí řadu zajímavých zjištění, k nimž může být při plánování nových vzdělávacích projektů přihlédnuto.

Seznam použitých informačních zdrojů:

Literatura:

BARTOŇKOVÁ HANA, *Firemní vzdělávání*, 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010, 208 stran, ISBN 978-80-247-2914-5 (brož.)

PACOUREK ROBERT *Role ZUŠ ve znalostní společnosti 21. století*. Praha, 2015, 43 stran (ed.), PRŮCHA JAN *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání Praha : Portál, 2009, 396 stran, ISBN 978-80-7367-546-2 (váz.)

PRŮCHA JAN, VETEŠKA JAROSLAV, *Andragogický slovník, 2., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing, 2014, 320 stran, ISBN 978-80-247-4748-4 (váz.)

kolektiv autorů. SMETANA ROBERT. *Dějiny české hudební kultury 1890 - 1945*. Praha : Academia Praha, 1972, Sv. 1. ISBN 509 - 21 -885 (váz.)

kolektiv autorů. SMOLKA JAROSLAV. *Malá encyklopedie hudby*. Praha : Editio Supraphon, 1983, 740 stran, ISBN 02-184-83 (váz.)

VETEŠKA JAROSLAV. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. 1. vydání. Praha : Portál, 2016, 320 stran, ISBN 978-80-262-1026-9

VODÁK JOSEF, KUCHARČÍKOVÁ ALŽBĚTA, *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*, 2. aktualizované a rozšířené vydání, Praha: Grada Publishing, 2011, 240 stran, ISBN 978-80-247-3651-8 (brož.)

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. VÚP, Tauris : 2010, 63 stran, ISBN 978-80-87000-37-3 (brož.)

TURECKIOVÁ MICHELA, *Rozvoj a řízení lidských zdrojů*, 1. vydání Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, 128 stran, ISBN 978-80-86723-80-8 (brož.)

TURECKIOVÁ MICHELA, *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*, 1. vydání Praha: Grada Publishing, 2004, 168 stran, ISBN 802-47-040-56 (brož.)

Zákony a legislativní předpisy:

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů

Vyhláška č. 71/2005 Sb. o základním uměleckém vzdělávání

Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Internetové zdroje:

Akademie umění a kultury pro seniory HMP. [http://skoly.prahamesto.cz/87817_AKADEMIE-UMENI-A-KULTURY-PRO-SENIORY-HMP] Praha : autor neznámý, 2015

ec.europa.eu.epale/cs/resource-centre/content/narodni-institut-pro-dalsi-vzdelavani-ma-koncepci-vzdelavani-ucitelu-zus. [Online] [Citace: 6. 7. 2018.]

KOHOUTEK, Rudolf. Typologie osobnosti učitelů [online]. Kohoutek.blog.cz, 2009-12-27 [cit. 2016-11-12].

Metodická podpora pedagogů základních uměleckých škol v oblasti řízení zavádění školních vzdělávacích programů (Podpora ZUŠ) . <https://www.nidv.cz>. [Online] [Citace: 8. 7. 2018.] https://www.nidv.cz/media/materialy/podpora_zus/Souhrnna_informace_o_projektu_Podpora_ZUS.pdf.

<http://www.msmt.cz/vzdelavani>. www.msmt.cz. [Online] 2009. [Citace: 8. 7. 2018.] <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/predpoklady-a-vzdelavaci-potreby>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Kvalifikační studium pro ředitele škol a školských zařízení. [Online] MŠMT. [Citace: 27. 11. 2018.] <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/kvalifikacni-studium-pro-reditele-skol-a-skolskych-zarizeni>.

internetové stránky NIDV <http://rozcestnik.nidv.cz/front/sekce/22?idCategory=22>

Výukové cíle. *Metodický portál RVP.* [Online] Národní ústav pro vzdělávání, 11. 5. 2011. [Citace: 19. 6. 2018.] www.rvp.cz

Vzdělávací programy. *Národní institut pro další vzdělávání*. [Online] [Citace: 8.. 7. 2018.]
https://www.nidv.cz/vzdelavaci-programy?f=s_ZU%C5%A0.

Zvyšování kompetencí vedoucích pracovníků ZUŠ (ZVYKOM) [on-line]. [cit. 20-11-12]
dostupné na: <http://nidv.cz/cs/projekty/projekty-esf/zvykom.ep/>

Seznam příloh

Příloha 1

Podklady pro řízený rozhovor s řediteli ZUŠ na téma další vzdělávání pedagogických pracovníků v jejich škole

Příloha 2

Oslovující email adresovaný ředitelům ZUŠ ve věci dotazníkového šetření

Příloha 3

Otázky dotazníkového šetření mezi učiteli ZUŠ

Příloha 1

Okruhy otázek řízeného rozhovoru

Okruh otázek č. 1:

- zmapování vzdělávacích potřeb učitelů školy v návaznosti na zákonnou povinnost dalšího vzdělávání pedagogů a vytvoření plánu DVPP a podmínek pro další vzdělávání pedagogů

Okruh otázek č. 2

- seznámení učitelů školy s nabídkou DVPP v rámci akreditovaných kursů pořadatelů různého typu a vytvoření konkrétní nabídky interní i externí pro pedagogy školy na základě jejich vzdělávacích potřeb a plánu DVPP školy

Okruh otázek č. 3

- realizace a vyhodnocení dalšího vzdělávání pedagogů z hlediska naplnění jejich vzdělávacích potřeb a splnění plánu DVPP školy. Vyhodnocení zpětné vazby dalšího vzdělávání z hlediska úspěšnosti/neúspěšnosti a kladného/záporného přístupu pedagogů k dalšímu vzdělávání a naplnění/nenaplnění jejich vzdělávacích potřeb

Příloha 2

Oslovující email adresovaný ředitelům ZUŠ ve věci dotazníkového šetření

Dobrý den pane řediteli.

Omlouvám se za tento email, ale dovolil jsem si Vám poslat Google dotazník s otázkami dotazníku jako součástí dotazníkového šetření v rámci mé bakalářské práce. Dotazník posílám nejprve Vám a chtěl bych Vás požádat o jeho přeposlání Vaším učitelům. Předem Vám velmi děkuji.

S pozdravem

Robert Pacourek, ZUŠ Praha 4

Příloha 3

Otázky dotazníkového šetření mezi učiteli ZUŠ

Název dotazníku:

Vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků základních uměleckých škol

Dotazníkové šetření mezi učiteli základních uměleckých škol zaměřené na jejich vzdělávací potřeby v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Byl jste seznámen/a se zákonnou povinností systematického vzdělávání učitelů?

- ano, byl/a
- ne, nebyl/a

Považujete Vy osobně systematické vzdělávání učitelů při zaměstnání za důležité?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

Jaké jsou podle Vás možnosti učitelů dále se vzdělávat?

- rozhodně dostačující
- spíše dostačující
- spíše nedostačující
- rozhodně nedostačující

- nevím

Máte možnost zúčastnit se dalšího vzdělávání podle svých potřeb?

- ano
- ne

Jakou formu upřednostňujete v dalším vzdělávání?

- interní ve vlastní škole
- externí mimo školu
- jinou (e learning apod.)

Jakou upřednostňujete oblast dalšího vzdělávání?

- profesní rozvoj a výuka všeobecně
- didaktika výuky odborných předmětů
- jinou (psychologie, metodika, klíčové kompetence žáka a učitele apod.)

Je pro Vaši učitelskou profesi přínosné navštěvovat kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

Co je hlavním důvodem toho, že navštěvujete kurzy dalšího vzdělávání?

- zvyšování kvality mé práce
- obecný zájem o obor
- zvyšování své kvalifikace
- další vzdělávání je pro mě povinné